

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind creditarea
companiilor nefinanciare
și a populației

Noiembrie 2019

Sondaj* privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Trimestrul III 2019
Noiembrie 2019

* A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe-6352.aspx>).

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative
și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2458-0538

Cuprins

Sinteză	5
1. Creditarea companiilor nefinanciare	7
1.1. Standardele de creditare	7
1.2. Termenii creditării	8
1.3. Cererea de credite	9
1.4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare	10
2. Creditarea populației	12
2.1. Standardele de creditare	12
2.2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)	13
2.3. Aspecte specifice creditului de consum	17
ANEXĂ	19

Sinteză

Băncile autohtone au menținut constante standardele de creditare pe segmentul populației în T3 2019, atât pentru creditele de consum cât și pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri, în concordanță cu așteptările din trimestrul precedent. În cazul sectorului companiilor nefinanciare, standardele de creditare au înregistrat o înăsprire marginală.

Pentru trimestrul următor (T4 2019), așteptările sunt de păstrare nemodificată a condițiilor de creditare pentru categoriile de împrumuturi destinate populației. Pe palierul companiilor, băncile estimează o continuare a tendinței de înăsprire moderată a standardelor de creditare pentru companiile mici și o păstrare constantă a acestora în cazul firmelor mari.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T3 2019	T4 2019 (așteptări)	T3 2019	T4 2019 (așteptări)
Populație	Credite pentru achiziția de locuințe și terenuri	➡	➡	➡	➡
	Credite pentru consum	➡	➡	➡	➡
Companii, total		⬇	⬇	⬆	⬆

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în sus/jos/orizontal indică o relaxare/înăsprire/menținere constantă a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în sus/jos/orizontal indică avansul/contractia/ menținerea constantă a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele 3 luni, respectiv așteptările privind următoarele 3 luni). Culoarea portocalie indică modificări de amploare marginală, iar culoarea maro de amplitudine moderată sau mare.

Cererea pentru ambele segmente de credite destinate populației (de consum și imobiliare) a înregistrat o evoluție constantă în T3 2019. Din partea companiilor nefinanciare, cererea de credite a crescut marginal la nivel agregat. În structură însă se observă o evoluție constantă pentru companiile mari, iar pentru companiile mici o creștere marginală a cererii de împrumuturi pe termen lung, concomitent cu o scădere ușoară a interesului pentru cele pe termen scurt.

Așteptările băncilor pentru ultimul trimestru al anului 2019 sunt de păstrare nemodificată a cererii de credite destinate populației. În cazul companiilor, băncile prognozează o creștere marginală a cererii pe toate palierele, mai puțin în privința împrumuturilor pe termen scurt din partea companiilor mici și mijlocii, unde este așteptată o evoluție constantă sau chiar o scădere.

A. SECTORUL COMPANIILOR NEFINANCIARE

- **Standardele de creditare** au consemnat o înăsprire marginală în trimestrul III 2019, atât la nivelul sectorului, cât și dezagregat în funcție de dimensiunea companiilor și a scadenței împrumuturilor. Factorii care au dus la această evoluție au fost situația actuală sau așteptată a capitalului băncilor, precum și deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR. Pentru următorul trimestru, băncile se așteaptă la o înăsprire moderată a condițiilor de creditare, în special în ceea ce privește companiile mici și mijlocii.
- **Termenii creditării** care au înregistrat modificări în ultimele trei luni au fost *spread*-ul ratei medii a dobânzii la credite față de IRCC/ROBOR, care s-a relaxat moderat, respectiv prima solicitată pentru împrumuturile mai riscante, care a consemnat o creștere de aceeași intensitate.
- **Cererea de credite din partea companiilor** s-a majorat marginal la nivel agregat, evoluția datorându-se companiilor de talie mică și mijlocie. Acestea au fost interesate de împrumuturi pe termen lung, în timp ce pentru scadențele pe termen scurt cererea a fost marginal mai mică decât în perioada precedentă. Companiile mari nu și-au modificat cererea de credite în T3 2019. În schimb, se observă o creștere marginală a creditelor respinse pentru această categorie de firme, ca pondere în total solicitări de împrumuturi.
- În ceea ce privește **evoluția riscului de credit**, în funcție de dimensiunea companiilor, băncile evaluează o creștere moderată în cazul întreprinderilor mijlocii și al corporațiilor. După domeniul în care activează, riscurile asociate firmelor din industrie, energie, transport, construcții și tranzacții imobiliare sunt percepute în creștere pentru T3 2019 de către instituțiile de credit, comparativ cu restul sectoarelor.

B. SECTORUL POPULAȚIEI

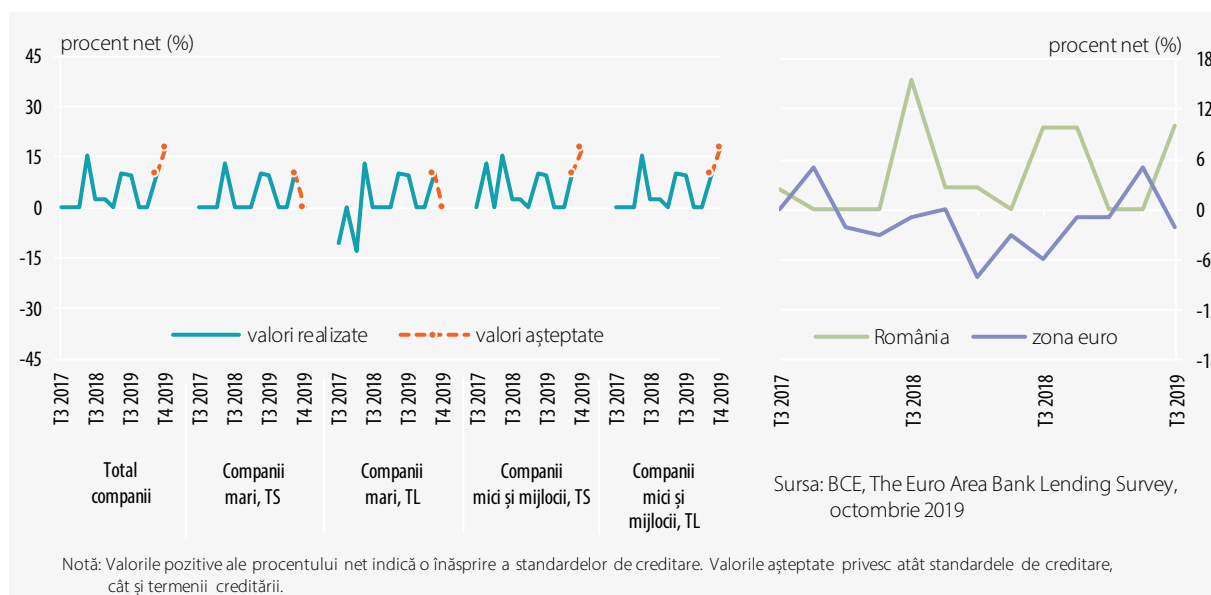
- **Standardele de creditare** s-au menținut neschimbate în T3 2019, atât în cazul creditelor de consum, cât și în cel al împrumuturilor imobiliare acordate populației. Pentru perioada următoare (T4 2019) băncile anticipează o evoluție constantă a condițiilor de creditare a populației.
- **Termenii creditării** au consemnat înăsprirea moderată a *spread*-ului ratei medii a dobânzii la credite față de IRCC/ROBOR în cazul creditelor de consum și s-au menținut constante în cazul creditelor pentru achiziția de locuințe și terenuri acordate populației.
- **Cererea** populației pentru credite a înregistrat o evoluție constantă în T3 2019, în cazul ambelor segmente de creditare a populației. Pentru trimestrul următor, băncile estimează menținerea neschimbată a cererii populației pentru ambele categorii de împrumuturi destinate populației. În ceea ce privește solicitările de credite imobiliare și de consum respinse de către instituțiile de credit autohtone, acestea s-au menținut la o valoare constantă în T3 2019.

1. Creditarea companiilor nefinanciare

1.1. STANDARDELE DE CREDITARE

În trimestrul III 2019 standardele creditării bancare s-au înăspriț marginal, în mod uniform pentru toate tipurile de companii, indiferent de dimensiunea și scadența împrumuturilor (Grafic 1.1). Factorii care au determinat această înăsprire au fost situația actuală sau așteptată a capitalului băncilor, precum și deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR, conform răspunsurilor băncilor (Grafic 1.2).

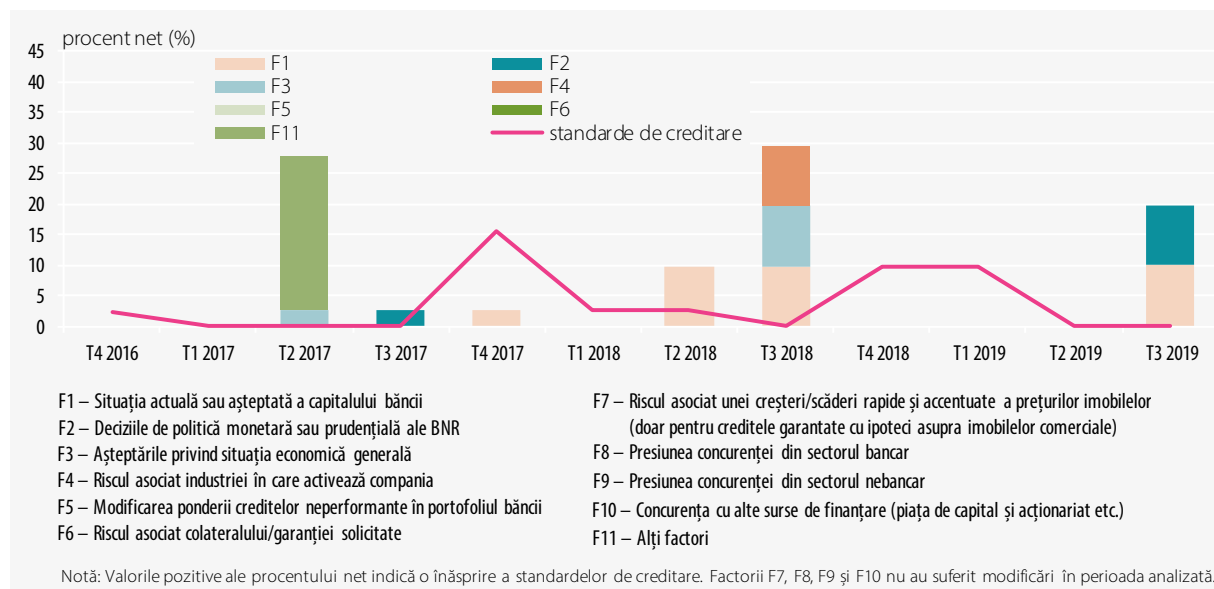
Grafic 1.1. Modificări ale standardelor de creditare

Conform sondajului de la nivelul zonei euro, derulat de Banca Centrală Europeană, standardele de creditare pentru sectorul companiilor nefinanciare s-au relaxat ușor (procent net de -2 la sută la T3 2019), deși băncile se așteptau la o evoluție constantă. La această relaxare au contribuit presiunile concurențiale (din partea altor bănci, în special), în timp ce percepția riscului de către bănci relativ la o deteriorare a economiei în general și a situației firmelor a indus presiuni de înăsprire a condițiilor de creditare.

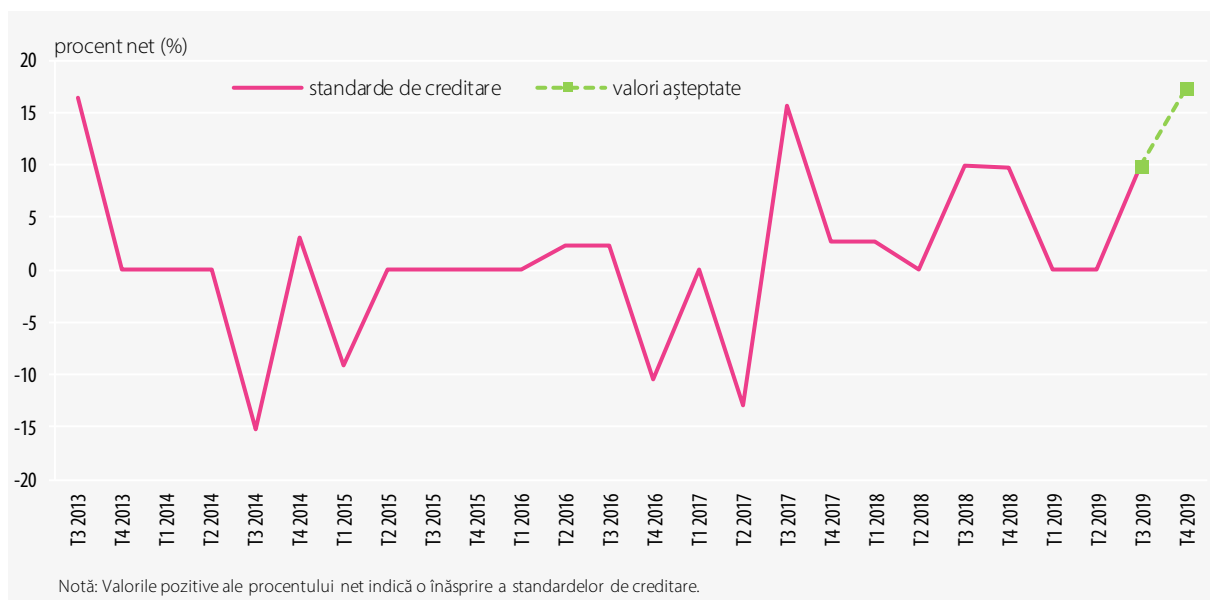
În trimestrul III, companiile au menținut constantă cererea de împrumuturi în zona euro, la nivel agregat. În structură, s-a înregistrat o creștere marginală a cererii din partea IMM contrabalansată de o scădere la nivelul corporațiilor. Valoarea scăzută a ratei dobânzii, în principal, și alte nevoi de finanțare, într-o măsură mai mică, au fost factorii care au susținut majorarea cererii de credite. Pentru ultimele trei luni ale anului, băncile prognozează o menținere neschimbată a cererii de credite.

Grafic 1.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

Pentru împrumuturile care au drept garanții ipotecă asupra imobilelor comerciale, standardele de creditare au înregistrat o înăsprire marginală, iar băncile estimează o continuare a acestei tendințe, la un nivel moderat, pentru T4 2019 (Grafic 1.3).

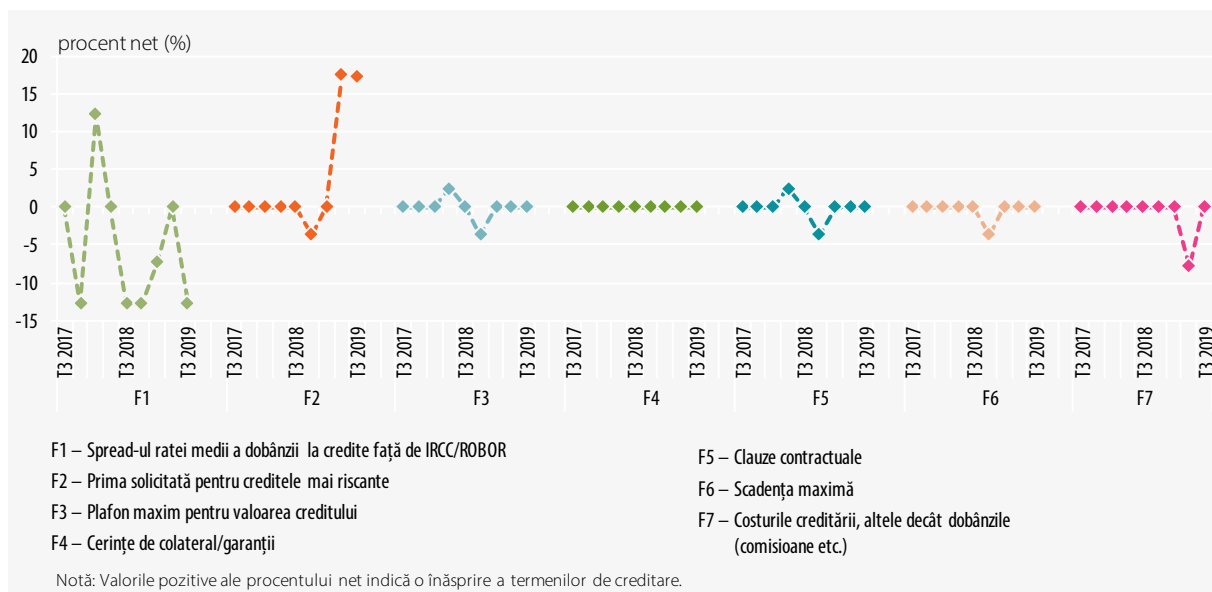
Grafic 1.3. Modificări trimestriale ale standardelor de creditare pentru credite garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale

1.2. TERMENII CREDITĂRII

În T3 2019, termenii contractelor de credit au consemnat o înăsprire moderată în ceea ce privește prima solicitată pentru împrumuturile mai riscante, similar evoluției din trimestrul anterior. Un efect contrar, de relaxare moderată, a venit din partea *spread*-ului ratei medii a dobânzii la credite față de IRCC/ROBOR 1M (Grafic 1.4).

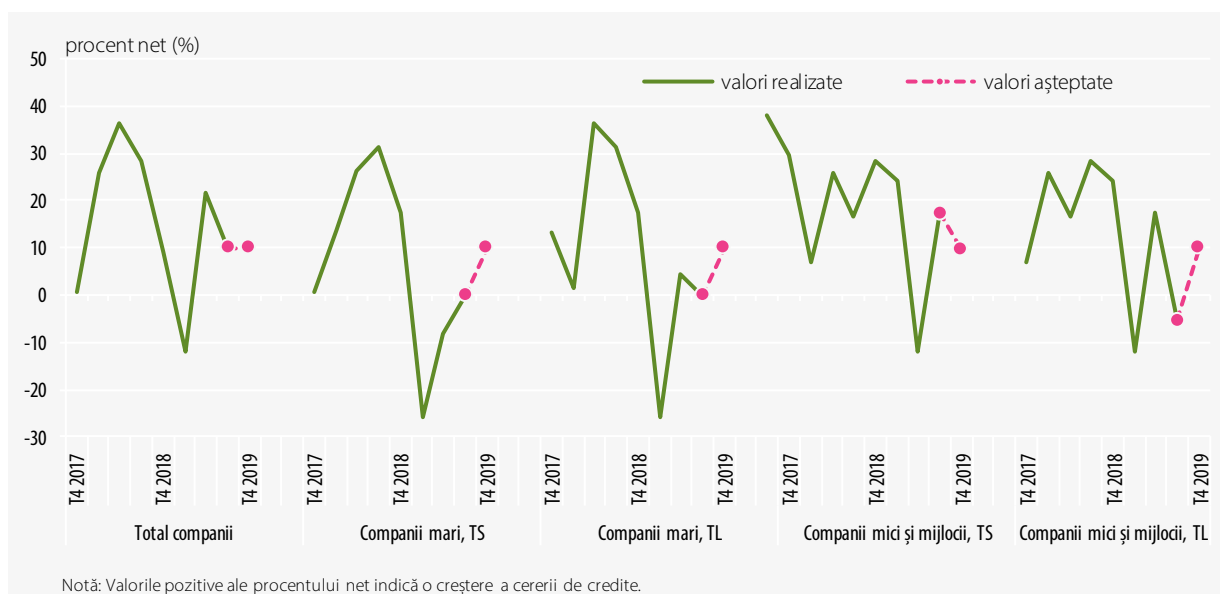
Grafic 1.4. Modificarea termenilor contractelor de creditare

1.3. CEREREA DE CREDITE

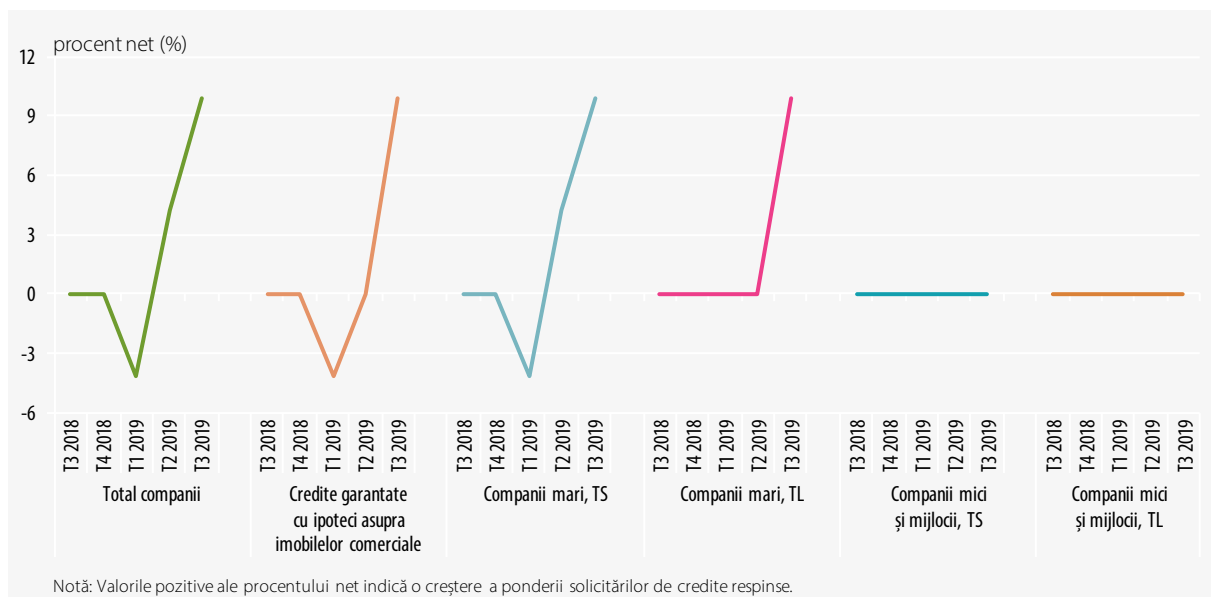
Cererea de împrumuturi a înregistrat în T3 2019 o creștere marginală la nivel agregat, provenită de la companiile mici și mijlocii, care au solicitat credite pe termen lung. În mod contrar, cererea pentru scadențele pe termen scurt s-a diminuat ușor pentru același tip de firme. La nivelul companiilor de talie mare, cererea de împrumuturi a rămas constantă (Grafic 1.5). Pentru următorul trimestru, băncile se așteaptă la o creștere marginală a cererii din partea companiilor mari, iar pentru companiile mici și mijlocii se estimează o majorare a solicitărilor de împrumuturi pe termen scurt, în defavoarea celor pe termen lung, care sunt estimate să rămână constante.

Grafic 1.5. Dinamica cererii de credite

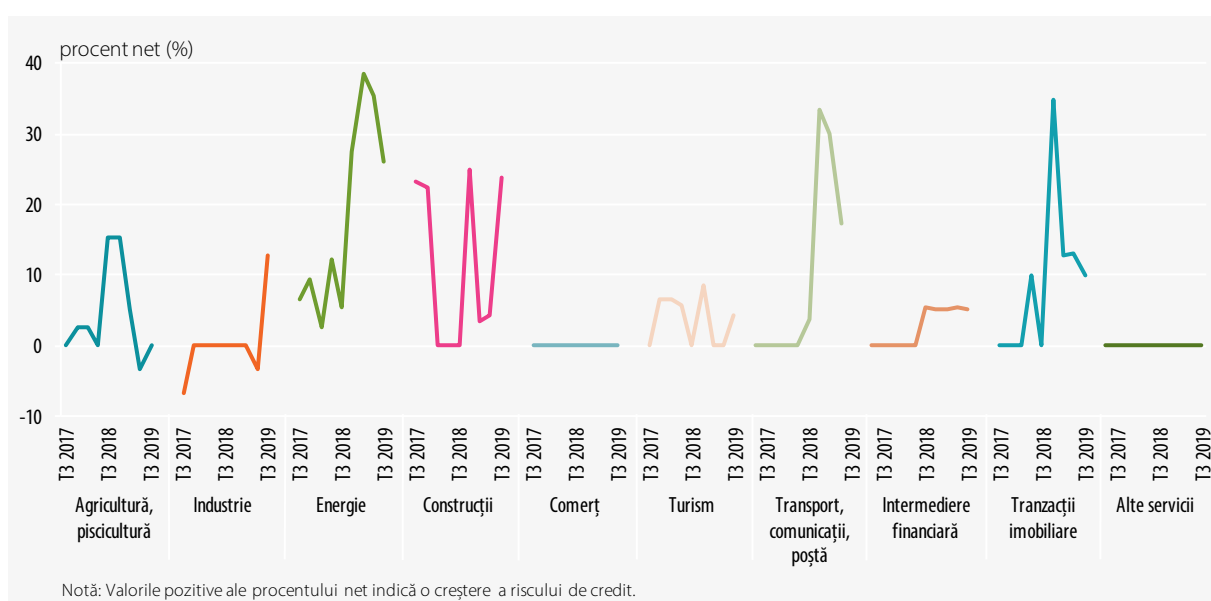
Creditele respinse și-au majorat marginal ponderea în totalul împrumuturilor solicitate de companii. Firmele pentru care s-au raportat mai multe respingeri sunt companiile mari, iar creditele respinse se referă, în special, la cele garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale (Grafic 1.6).

Grafic 1.6. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

1.4. EVOLUȚII ALE RISCULUI DE CREDIT ASOCIAT CREDITĂRII COMPANIILOR NEFINANCIARE

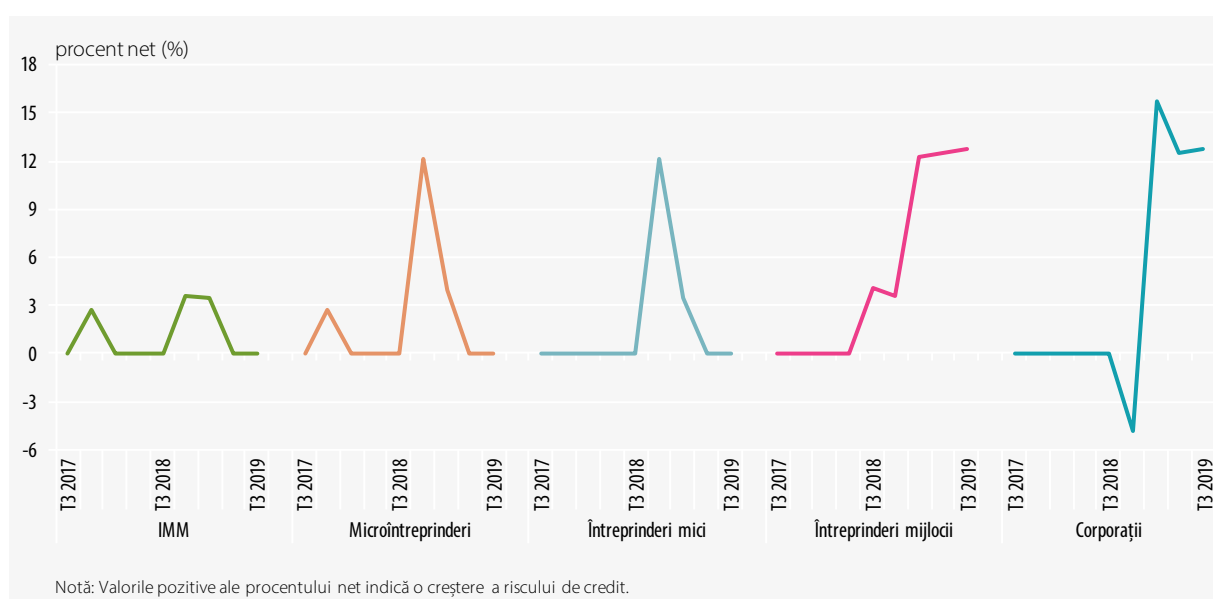
Grafic 1.7. Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate

Riscul de credit a înregistrat preponderent majorări în estimările raportate de instituțiile de credit pentru trimestrul III al anului 2019. Cu excepția sectoarelor agricultură, comerț și alte servicii, toate domeniile de activitate au avut un risc de credit în creștere, cea mai importantă evoluție fiind înregistrată de sectoarele energie și construcții. Companiile din industrie și din transporturi au avut un risc de credit în creștere moderată în trimestrul analizat (Grafic 1.7).

În funcție de dimensiune, se remarcă o deteriorare moderată a riscului de credit asociat corporațiilor și întreprinderilor mijlocii, în timp ce riscul pentru restul companiilor a evoluat constant (Grafic 1.8).

Grafic 1.8. Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii

Pierderea în caz de nerambursare (LGD¹) a cunoscut în T3 2019 o scădere de 7 puncte procentuale la nivel agregat, comparativ cu trimestrul anterior. Dezagregat pe sectoare, se remarcă o reducere semnificativă a nivelului LGD în cazul companiilor din sectorul utilității (cu 30 de puncte procentuale) și o diminuare moderată în cazul industriei (-11 puncte procentuale). Firmele din comerț au înregistrat o creștere moderată, de aproape 9 puncte procentuale, în timp ce restul sectoarelor nu au suferit modificări semnificative. Valoarea LGD la nivel agregat în sectorul companiilor nefinanciare a fost de 29 la sută.

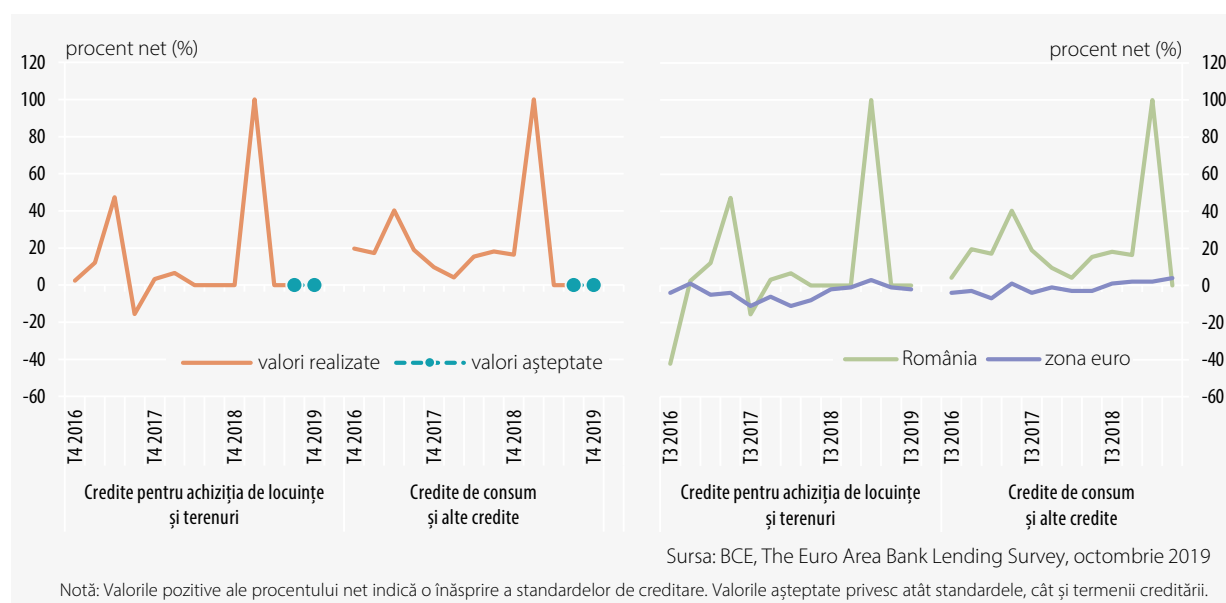
¹ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile pentru a cuantifica acest indicator.

2. Creditarea populației

2.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Băncile autohtone au menținut constante standardele de creditare acordate populației în T3 2019, atât pentru creditele de consum, cât și pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri, în concordanță cu așteptările din trimestrul precedent. Pentru trimestrul următor (T4 2019), așteptările sunt de păstrare nemodificată a condițiilor de creditare pentru categoriile de împrumuturi destinate populației (Grafic 2.1).

Grafic 2.1. Modificarea standardelor de creditare a populației

În zona euro, băncile au relaxat marginal standardele de creditare pentru împrumuturile imobiliare acordate populației în T3 2019, în contrast cu estimările de menținere nemodificată a acestora din trimestrul precedent. În același timp, condițiile creditării în cazul împrumuturilor de consum s-au înăspriț ușor. Instituțiile de credit estimează pentru ultimul trimestru al anului 2019 menținerea constantă a standardelor de creditare pentru toate categoriile de împrumuturi acordate populației.

Pierdere medie în caz de nerambursare (LGD²) pentru creditele populației intrate în stare de nerambursare³ s-a menținut relativ constantă la nivel agregat în trimestrul III al anului 2019, respectiv la nivelul de 49 la sută. În funcție de segmentul de credit, evoluțiile au fost următoarele: (i) ușoară scădere în cazul creditelor imobiliare,

² Informația despre LGD trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile pentru a cuantifica acest indicator.

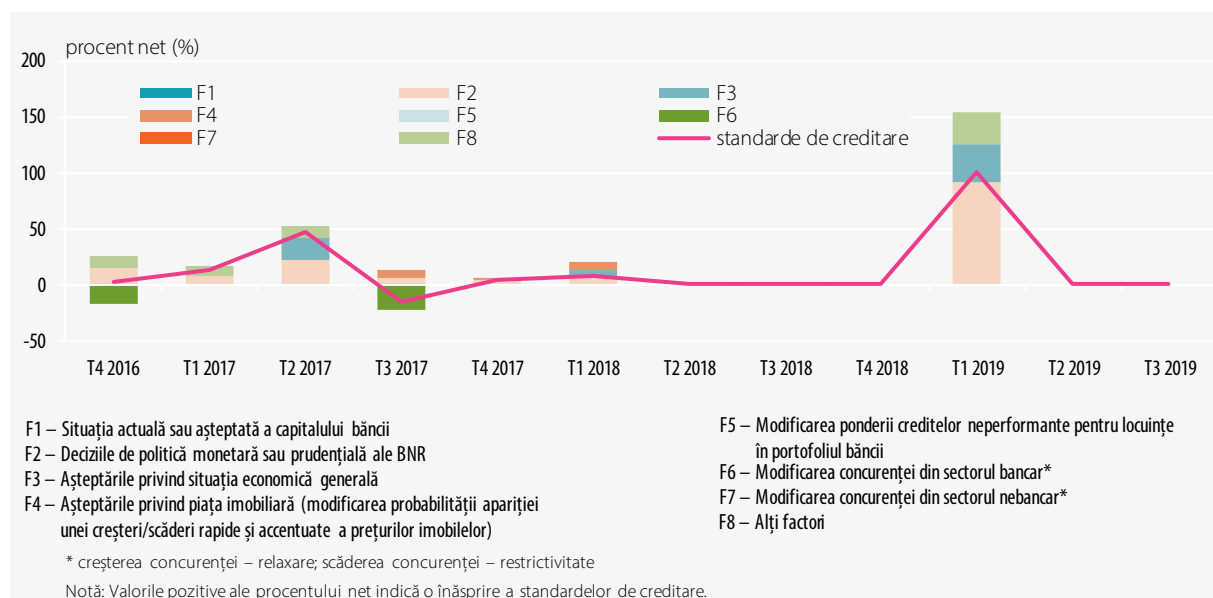
³ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

cu 0,3 puncte procentuale (de la 30 la sută în T2 2019 la 29,7 la sută în T3 2019);
(ii) reducerea cu 1,1 puncte procentuale și 0,8 puncte procentuale în cazul creditelor de consum garantate cu ipotecă și, respectiv, negarantate cu ipotecă, până la 35,5 la sută și, respectiv, 63,4 la sută; (iii) diminuarea cu 1,6 puncte procentuale a LGD aferent cardurilor de credit, de la 57,2 la sută în T2 2019 la 55,6 la sută în T3 2019.

2.2. ASPECTE SPECIFICE CREDITĂRII IPOTECARE (ACHIZIȚIA DE LOCUINȚE ȘI TERENURI)

În T3 2019, factorii care influențează standardele de creditare aferente împrumuturilor pentru achiziția de terenuri și locuințe destinate populației au înregistrat o evoluție constantă (Grafic 2.2).

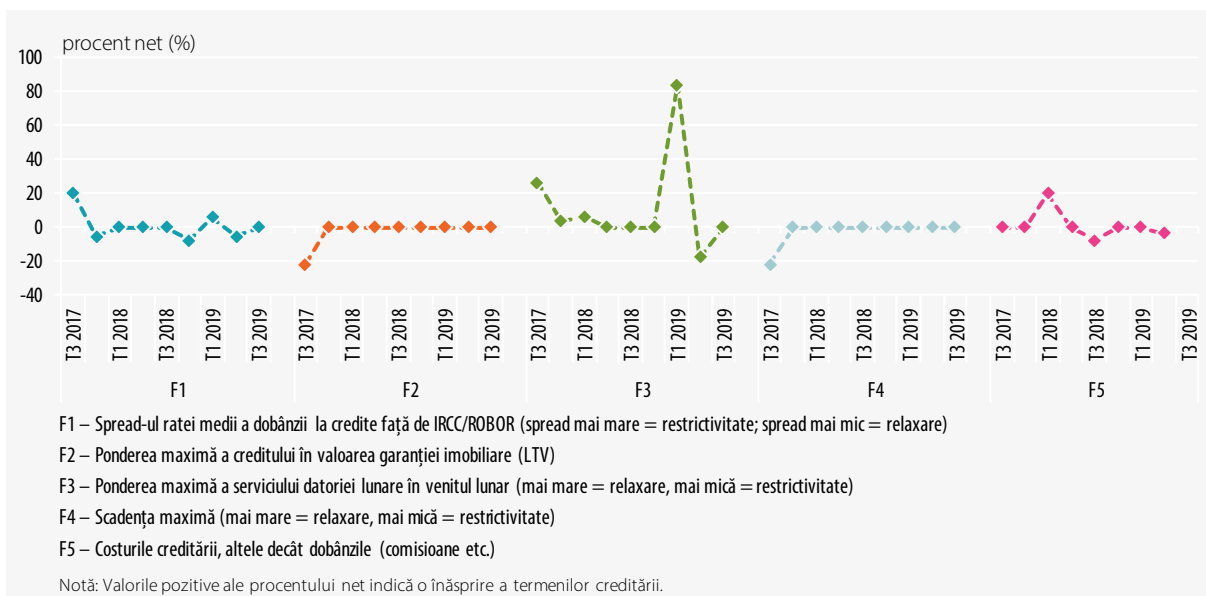
Grafic 2.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

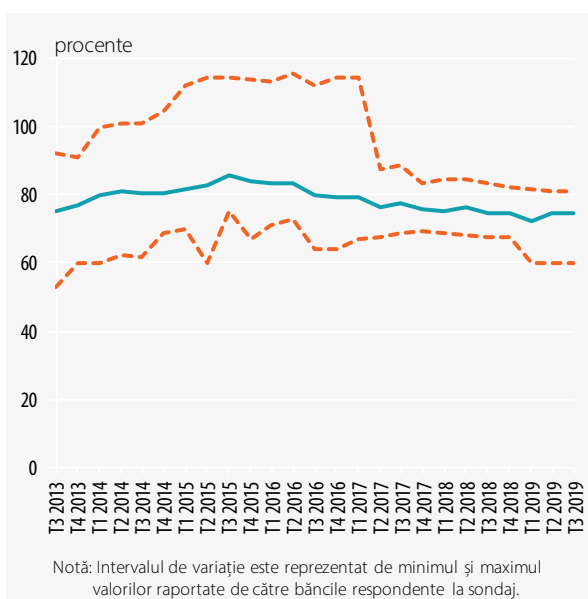
Termenii creditării s-au menținut în T3 2019 nemodificați în cazul creditelor populației destinate achiziției de locuințe și terenuri (Grafic 2.3).

Grafic 2.3. Termenii creditării ipotecare

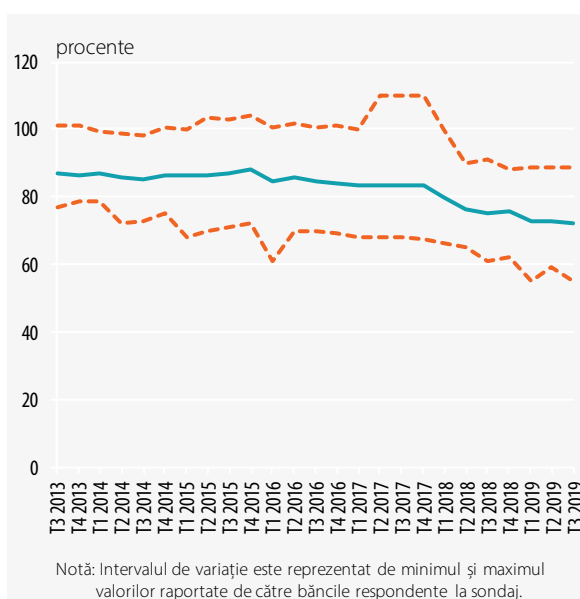

Valoarea medie a LTV (*loan-to-value*) s-a menținut neschimbată pentru creditele nou-acordate destinate achiziției de locuințe și terenuri (74,5 la sută; Grafic 2.4), în timp ce la nivelul întregului portofoliu de împrumuturi ipotecare, LTV mediu a înregistrat o scădere de 1 punct procentual (de la 73 la sută în T2 2019 la 72 la sută în T3 2019; Grafic 2.5).

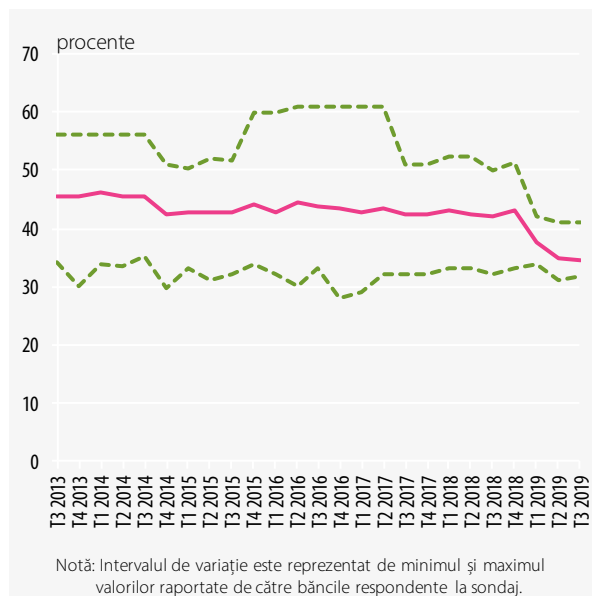
Grafic 2.4. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

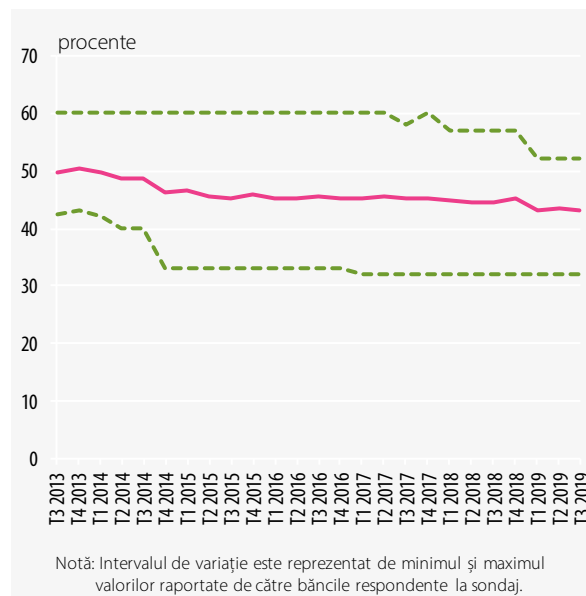
Grafic 2.5. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru totalul creditelor ipotecare acordate

Grafic 2.6. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

Grafic 2.7. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru totalul creditelor ipotecare acordate

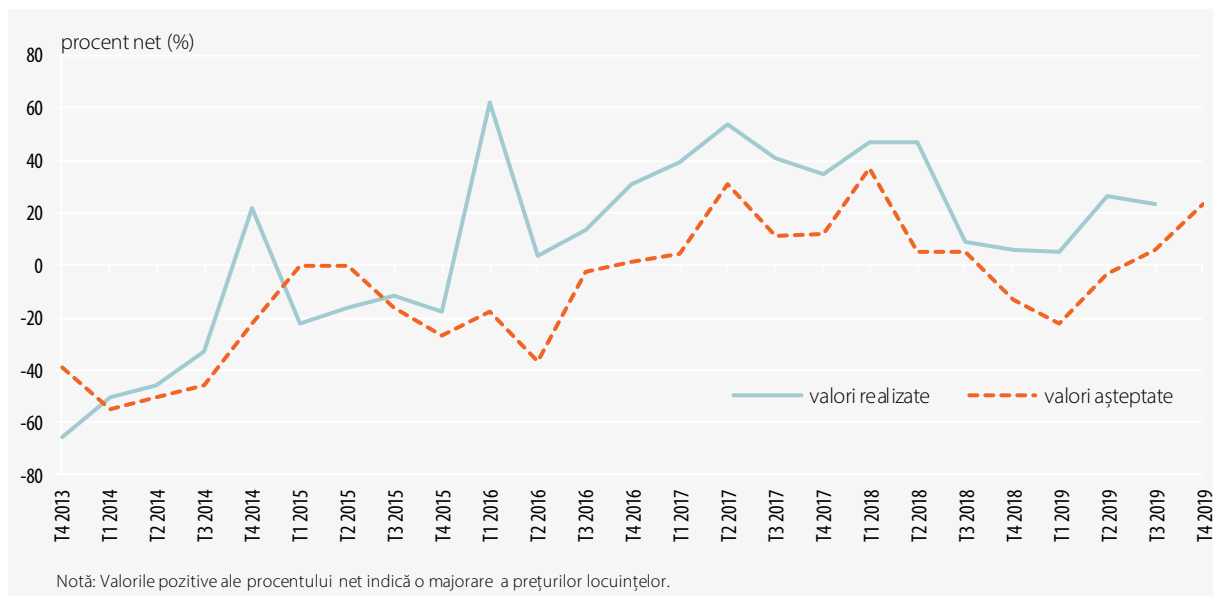
După diminuările consemnate în perioada precedentă, datorate măsurilor prudențiale implementate de banca centrală, nivelul mediu al gradului de îndatorare aferent creditelor nou-acordate s-a menținut la 35 la sută în T3 2019 (Grafic 2.6). Pentru portofoliul agregat de împrumuturi imobiliare, valoarea gradului de îndatorare s-a diminuat marginal (0,5 puncte procentuale), până la nivelul de 43 la sută (Grafic 2.7).

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor locuințelor

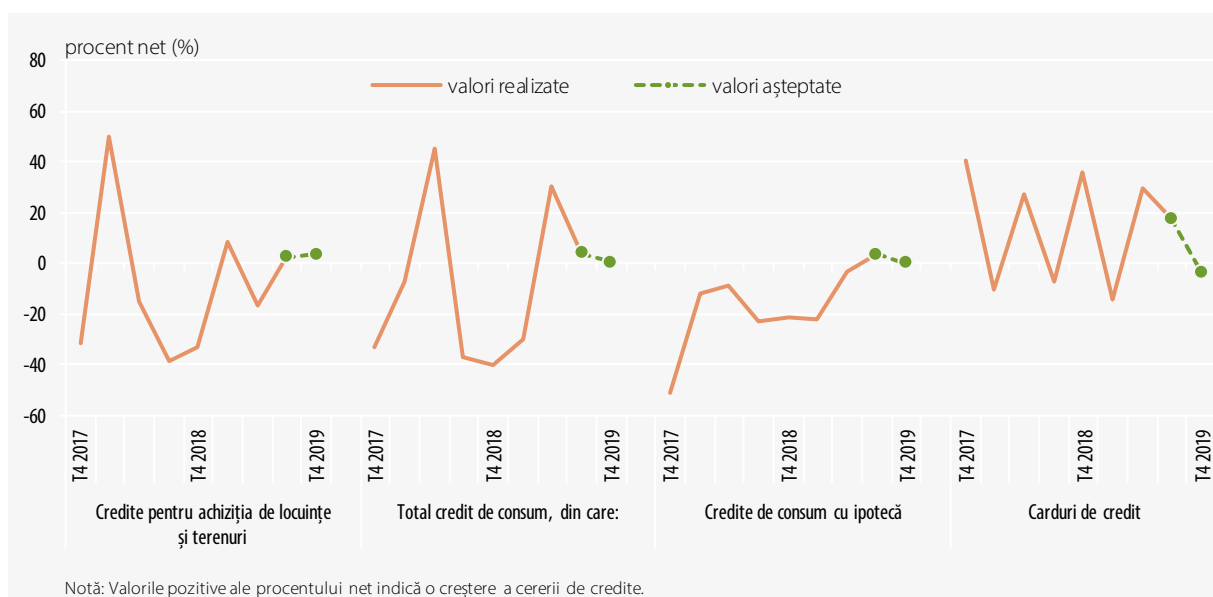
Conform evaluărilor băncilor, prețul proprietăților rezidențiale a înregistrat o creștere în T3 2019, peste așteptările din trimestrul anterior, care indicau un avans marginal. Pentru perioada următoare (T4 2019), instituțiile de credit previzionează de asemenea o creștere a prețurilor imobilelor (Grafic 2.8).

Cererea populației pentru credite imobiliare s-a menținut constantă în trimestrul III 2019, în concordanță cu așteptările băncilor din trimestrul precedent (Grafic 2.9). Pentru T4 2019, instituțiile de credit estimează menținerea nemodificată a cererii pentru împrumuturile destinate achiziției de terenuri și locuințe.

Grafic 2.8. Evoluția prețurilor locuințelor conform aprecierilor băncilor

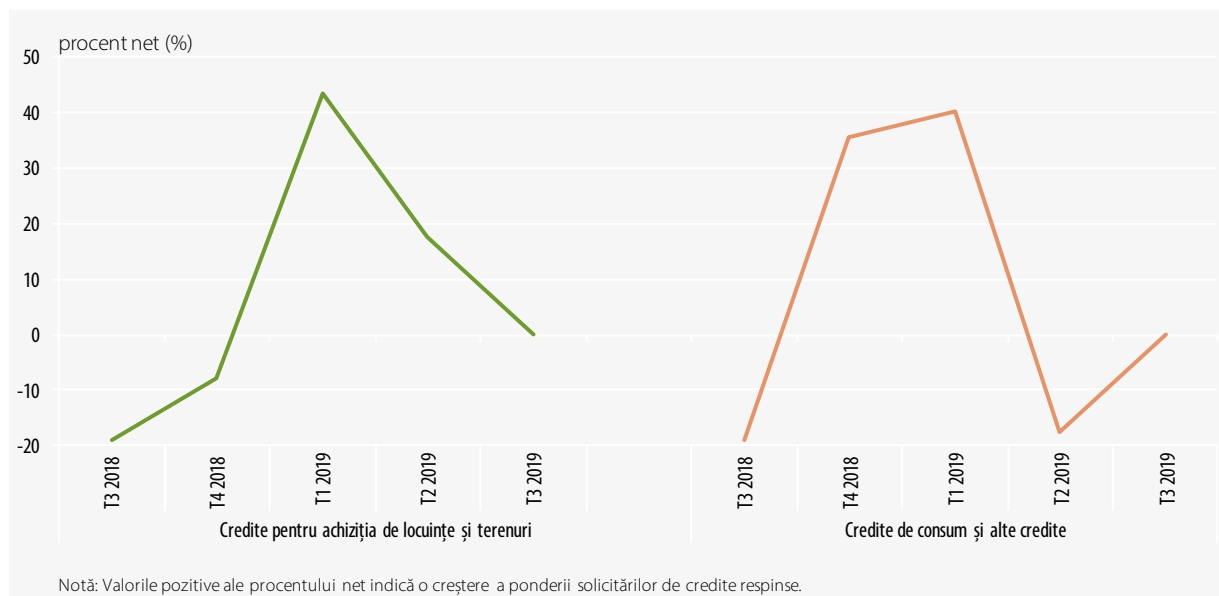

Grafic 2.9. Modificarea cererii de credite

Ponderea solicitărilor de credit ipotecar respinse de către băncile autohtone în T3 2019 a înregistrat o evoluție constantă (Grafic 2.10).

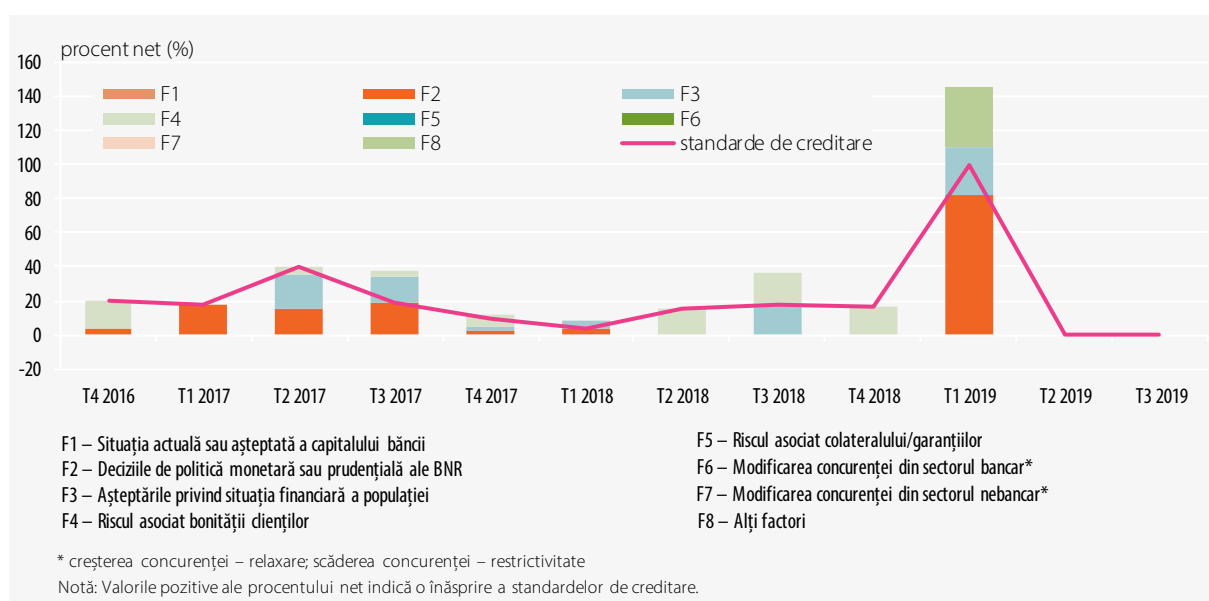
Grafic 2.10. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

2.3. ASPECTE SPECIFICE CREDITULUI DE CONSUM

Similar trimestrului precedent, factorii care influențează evoluția standardelor de creditare aferente împrumuturilor de consum pentru populație s-au păstrat nemodificați în T3 2019 (Grafic 2.11).

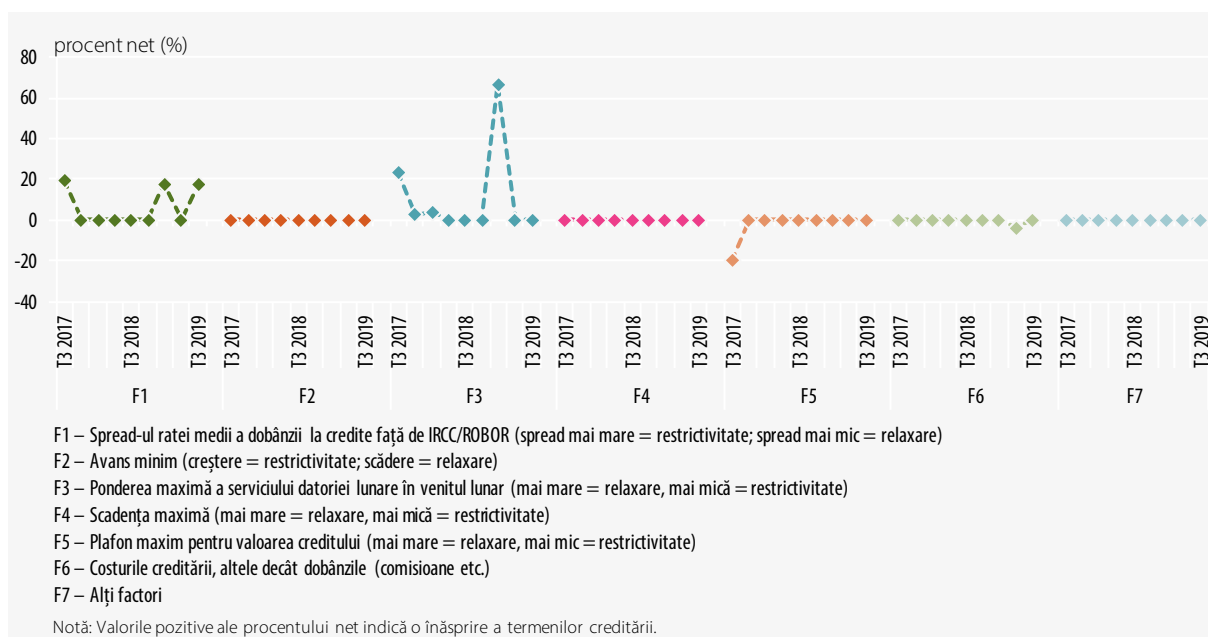
Grafic 2.11. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

Termenii contractelor de credit de consum au înregistrat în T3 2019 o înăsprire moderată în ceea ce privește *spread*-ul ratei medii a dobânzii la credite față de IRCC/ROBOR (Grafic 2.12).

Grafic 2.12. Termenii creditului de consum

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

Cererea pentru creditele de consum acordate populației s-a menținut nemodificată în trimestrul III 2019, contrar estimărilor de creștere moderată din trimestrul precedent. Evoluția cererii pe principalele tipuri de credite de consum a indicat: (i) o creștere moderată în cazul cardurilor de credit și (ii) menținerea relativ constantă în cazul creditelor de consum cu și fără ipotecă (Grafic 2.9). În același timp, ponderea solicitărilor de credit de consum respinse a scăzut moderat (Grafic 2.10). Pentru perioada următoare, băncile autohtone estimează păstrarea nemodificată a cererii pentru toate categoriile de credite de consum.

ANEXĂ

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit);
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.);
- riscurilor asociate creditării;
- cererii de creditare;
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției ipotecare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva procentului net.

În cazul întrebărilor care se referă la standardele de creditare, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăspriș standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la cererea de credite, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni, iar așteptările se referă la următoarele trei luni.

